

تلاش باکو برای اعمال رویه مشابه برای «زنگزور و لاجین» | معاهده صلح جدید در دستور کار

جمهوری آذربایجان به تازگی اعلام کرده که همان چارچوب حاکم بر کریدور لاجین بین ارمنستان و قره باغ، باید در کریدور زمینی زنگزور که جمهوری آذربایجان را به نخجوان متصل می کند، اعمال شود.

به گزارش آران نیوز به نقل از بازار؛ عده ای از تحلیلگران مسائل بین المللی به خصوص در حوزه قفقاز معتقدند: با وجود آنکه از حدود یک سال پیش و در اوج درگیری ها در قره باغ و پس از آن، تحلیل ها و دیدگاههای مختلفی در خصوص روند این تحولات مطرح شده، اما گذشت زمان و اتفاقات امروز نشان می دهد که تنها هدف مورد نظر از این جنگ، آزادسازی مناطق اشغالی نبوده و مسائل دیگری در پشت پرده در جریان است در حالی که توافق نامه میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان نیز همچنان به صلح منتهی نشده است.

اگرچه، دو کشور از سال گذشته یکدیگر را متهم به آغاز درگیری ها کرده اند، اما بسیاری از تحلیلگران مطالعات قفقاز بر این باورند که جمهوری آذربایجان و ترکیه با نگاه جاه طلبانه خود در جهت ایجاد تغییرات ژئوپلیتیک در منطقه قفقاز جنوبی به همراه برگزاری رزمایش های مشترک دو یا چند جانبه، عملاً موجب ایجاد این درگیری ها شده اند. علاوه بر آن، هر چند همزمان با آتش بس، گشایش هایی در اجرای مفاد بیانیه مشاهده شد، اما در طول یک سال گذشته، چالش های زیادی از جمله درگیری های مقطعی، تبادل اسرای جنگی، نحوه استقرار صلح بانی، پاکسازی مناطق و بازگرداندن آوارگان ایجاد شده است. اما، از جمله مهمترین این چالشها، برقراری یک کریدور در ارتباط با جمهوری خودمختار نخجوان از سوی جمهوری آذربایجان بوده در حالی که از نظر مقامات ارمنستان، هیچ یک از بندهای توافق ۹ بندی چنین الزامی را مشخص نمی کند و جمهوری آذربایجان با توسل به زور قصد احداث این کریدور را دارد. مقامات ارمنی بارها اعلام کرده اند که ارمنستان تمام اقدامات لازم را برای دفاع از حاکمیت و تمامیت ارضی خود انجام خواهد داد.

بر همین اساس و با توجه به اینکه از چند هفته گذشته دور جدیدی از درگیری های نظامی بین باکو و ارمنستان ایجاد شده، شهر سوچی روسیه، در هفته اول آذر ماه میزبان نشست سه جانبه بین «ولادیمیر پوتین»، «الهام علی اف» و «نیکول پاشینیان» بود تا روند اجرای قرارداد آتش بس قره باغ را آغاز کنند. این نشست در پی درگیریهای مرزی اخیر که کمی پیشتر در ماه جاری بین نیروهای آذری و ارمنی رخ داد و از هردو طرف کشته هایی برجا گذاشت برگزار شد.

در این نشست، «نیکول پاشینیان» نخست وزیر ارمنستان اعلام کرد: ایروان آمادگی آغاز روند تعیین مرزها با جمهوری آذربایجان را دارد؛ موضوع رفع انسداد ارتباطات نیز بسیار مهم است. اوضاع در قره باغ پس از مصالحه (هنوز) به ثبات نرسیده است. این اظهارات در حالی مطرح شد که الهام علی اف نیز گفت: باکو از تلاش های روسیه برای تعیین مرز میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان حمایت می کند و آماده آغاز این فرایند است. بر همین اساس، رهبران دو کشور، آمادگی خود را برای آغاز روند تعیین و تحدید حدود مرزهای مورد مناقشه خود اعلام کردند.

پس از این نشست و تداوم درگیریهای نظامی بین دو طرف، علی اف در روز سه شنبه (۲۳ آذر) اعلام کرد که همان چارچوب قانونی حاکم بر کریدور لاجین بین ارمنستان و قره باغ کوهستانی باید در کریدور زمینی زنگزور که آذربایجان را به منطقه خودمختار نخجوان متصل می کند، اعمال شود.

وی تصریح کرد که امروز کریدور لاجین فاقد بازرسی گمرک است، بنابراین نباید بازرسی گمرکی در کریدور زنگزور وجود داشته باشد. اگر ارمنستان اصرار به استفاده از تسهیلات گمرکی برای کنترل محموله ها و افراد داشته باشد، در کریدور لاجین نیز بر همین امر اصرار خواهیم کرد. علی اف در کنفرانس خبری مشترک با ینس استولنتبرگ دبیرکل ناتو در نشست اتحادیه اروپا در بروکسل گفت: این قضیه کاملاً منطقی است.

از آن جایی که آذربایجان اکنون قصد دارد پروژه های مختلفی از جمله بزرگراه ها و خطوط ریلی را از طریق کریدور زنگزور بسازد، علی اف تأکید کرده که یک چارچوب گمرکی باید در هر دو کریدور یا هیچ یک از آنها اجرا شود در حالی که تصمیم گیری را به ایروان واگذار می کند، زیرا باکو آماده پذیرش هر یک از گزینه ها است.

باکو معتقد است که زنگزور فرصتی برای ارمنستان در جهت ایجاد ارتباط ریلی با ایران از طریق نخجوان و همچنین با روسیه از طریق جمهوری آذربایجان است جمهوری آذربایجان معتقد است که اکنون یک فرصتی بزرگ برای ادغام منطقه از طریق خطوط حمل و نقل وجود دارد. کریدور زنگزور نه تنها وسیله ای برای دسترسی بین آذربایجان و نخجوان است، بلکه فرصتی برای ارمنستان در جهت ایجاد ارتباط ریلی با ایران از طریق خودمختار آذربایجان و همچنین با روسیه از طریق آذربایجان است. این امر، فضای مثبت خاصی را در منطقه ایجاد کرده و یک موقعیت برد-برد برای همه به وجود خواهد آورد.

در راستای ماده سه بیانیه سه جانبه امضا شده در نوامبر ۲۰۲۰ توسط علی اف، نیکول پاشینیان و ولادیمیر پوتین که به درگیری در قره باغ کوهستانی پایان داد، عناصر روسی در مناطق ارمنی نشین قره باغ مستقر شدند. از آن زمان، در کریدور لاجین در مجموع ۱۹۶۰ سرباز روسی با سلاح سبک و ۹۰ پرسنل زرهی به منطقه اعزام شده اند.

کریدور لاجین واقع در اراضی شهرستان آزاد شده لاجین جمهوری آذربایجان، مسیر ارتباطی میان ارمنستان و شهر ارمنی نشین خانکندی در قره باغ است. بر اساس این بیانیه، علی اف بارها اعلام کرده که نوعی تعهد برای ارمنستان وجود دارد تا همه تسهیلات لازم را فراهم کند، هرچند در این یک سال حرکت به جلو آسان نبود. در این مرحله، ما به توافقی برای ایجاد ارتباط ریلی از آذربایجان از طریق ارمنستان به جمهوری خودمختار نخجوان و همچنین توافق در مورد ساخت بزرگراه دست یافته ایم، اما مسیر دقیق کریدور هنوز مشخص نشده است.

شریک قابل اعتماد ناتو

بر اساس اظهارات الهام علی اف، تحلیلگران معتقدند که جمهوری آذربایجان ثابت کرده که شریک قابل اعتماد ناتو است. علی اف بر این باور است که همکاری با ناتو به نفع منطقه و امنیت جهانی است. باکو تحت ناتو از سال ۲۰۰۲ تا پایان آگوست ۲۰۲۱ به افغانستان در ظرفیت حفظ صلح کمک کرد، از این رو، این کشور فرصتی دارد تا با استولنتبرگ در مورد برنامه های آینده همکاری با ناتو گفتگو کند.

باکو در آموزش نظامی ناتو شرکت می کند. همزمان با یکی از اعضای فعال و پیشرو ناتو، ترکیه، تنها در سال جاری هفت آموزش نظامی مشترک داشته و این موضوع در واقع در خدمت صلح و ثبات در منطقه است.

امنیت انرژی

باکو همچنین اعلام کرده که امروز کشور یک تامین کننده قابل اعتماد گاز طبیعی برای چهار عضو ناتو است که این تعداد ممکن است در سال های آینده افزایش یابد. از این رو، این موضوع برای ثبات و امنیت منطقه مهم است، زیرا امنیت انرژی در حال حاضر بخشی از امنیت ملی کشورها است.

باکو از اینکه روابط خود با ناتو در سطح بالایی قرار دارد، خرسند است، در حالی که ناتو نیز از تلاش باکو همواره قدردانی کرده است. روابط بین جمهوری های شوروی سابق جمهوری آذربایجان و ارمنستان از سال ۱۹۹۱، زمانی که ارتش ارمنستان قره باغ کوهستانی یعنی سرزمینی که در سطح بین المللی به عنوان بخشی از جمهوری آذربایجان شناخته می شود را اشغال کرد، پرتنش بوده است.

به دنبال جنگ اخیر میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان و به منظور نظارت بر آتش بس، یک مرکز مشترک مشاهدات ترکیه و روسیه ایجاد شد به طوری که نیروهای حافظ صلح روسیه نیز در منطقه مستقر شده اند. آتش بس به عنوان یک پیروزی برای باکو و یک شکست برای ارمنستان تلقی می شود که نیروهای مسلح آن در راستای توافقنامه عقب نشینی کردند.

از طرفی، رهبری ترکیه نیز از آتش بس استقبال کرد و آن را پیروزی بزرگ برای جمهوری آذربایجان خواند. همچنین، در ژانویه، رهبران روسیه، جمهوری آذربایجان و ارمنستان پیمانی را برای توسعه روابط اقتصادی و زیرساخت ها به نفع کل منطقه قفقاز امضا کردند که شامل ایجاد یک کارگروه سه جانبه در مورد قره باغ بود.

پلتفرم همکاری در قالب ۳+۳ که رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور ترکیه در نوامبر ۲۰۲۰ مطرح کرد، اخیرا به عنوان ابزاری برای مقابله با مسائل امنیتی و رفع انسداد روابط اقتصادی و حمل و نقل در منطقه در دستور کار قرار گرفته است. فرمت ۳+۳ برای منطقه شامل سه کشور قفقازی ارمنستان، جمهوری آذربایجان و گرجستان در کنار سه کشور همسایه روسیه، ترکیه و ایران است.

کارشناسان اعلام کرده اند که باکو پیشنهاد کرده تا یک معاهده صلح جدید بین ارمنستان و جمهوری آذربایجان در دستور کار قرار گیرد. باکو اینگونه اعلام کرده که تمامیت ارضی و حاکمیت دو کشور به رسمیت شناخته شود و در آینده به عنوان همسایه زندگی کنند.

حال این اظهارات در حالی مطرح است که در حدود دو ماه پیش الهام علی اف رویکرد زورگویانه ای از خود نشان داد و این گونه اعلام کرد که ارمنستان باید تن به خواسته های آذربایجان در خصوص کریدور زنگزور دهد. اینجاست که همانطور که در ابتدا بیان شد، مسائل دیگری در پشت پرده در جریان است که هر روز رنگ و بوی تازه ای می گیرد.